

Розробка програмного забезпечення для емуляції виконання лабораторної роботи по дослідженню поверхневого натягу

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Запропонована програма, що емулює виконання лабораторної роботи для визначення сили поверхневого натягу з використанням приладів.

Ключові слова: натяг, поверхневий, рідини, контура, енергії, поверхневого натягу, сила.

Abstract

The proposed program that emulates the performance of laboratory work to determine the tensile strength with the use of devices.

Keywords: tension, surface, fluid, circuit, energy, surface tension, force.

Вступ

Поверхневий на́тяг — фізичне явище, суть якого полягає в прагненні рідини скоротити площу своєї поверхні при незмінному об'ємі. Сила поверхневого натягу спрямована по дотичній до поверхні рідини, перпендикулярно до ділянки контура, на який вона діє і пропорційна довжині цієї ділянки.

Коефіцієнт пропорційності γ - сила, яка припадає на одиницю довжини контуру - називається коефіцієнтом поверхневого натягу. Він вимірюється в (ньютонах на метр) Н/м. Але більш правильно дати визначення поверхневого натягу, як енергії (Дж) на розрив одиниці поверхні (м).

У 1983 році було доведено теоретично і підтверджено даними з довідників (Журнал фізичної хімії. 1983, № 10, с. 2528-2530), що поняття поверхневого натягу рідини однозначно є частиною поняття внутрішньої енергії (хоч і специфічною: для симетричних молекул близьких за формою до кулястих). Наведені в цій журнальній статті формули дозволяють для деяких речовин теоретично розраховувати значення поверхневого натягу за іншими фізико-хімічними властивостями, наприклад, по теплоті пароутворення або по внутрішній енергії.[3]

У 1985 році аналогічний погляд на фізичну природу поверхневого натягу, як частини внутрішньої енергії, при вирішенні іншої фізичної завдання був опублікований В. Вайскопф (Victor Frederick Weisskopf) в США (VFW Weisskopf, American Journal of Physics 53 (1985) 19-20.; VFW Weisskopf, American Journal of Physics 53 (1985) 618-619.) [1]

Поверхневий натяг може бути на кордоні газоподібних, рідких і твердих тіл. Звичайно мається на увазі поверхневий натяг рідких тіл на кордоні "рідина - газ". У разі рідкої поверхні

розділу поверхневий натяг правомірно також розглядати як силу, що діє на одиницю довжини контуру поверхні і прагне скоротити поверхню до мінімуму при заданих обсягах фаз.

Результати дослідження

Коефіцієнт поверхневого натягу α дорівнює поверхневому натягу F , що впливає на одиницю довжини контуру l , що обмежує вільну поверхню рідини.

$$\alpha = \frac{F}{l}$$

Опис способу та пристрою

Для двох різних рідин (еталонної та досліджуваної) та одного і того ж контуру поверхні записується вираз для коефіцієнта поверхневого натягу відповідно:

Для еталонної рідини:

$$\alpha_0 = \frac{F_0}{l}$$

Для досліджуваної рідини:

$$\alpha_x = \frac{F_x}{l},$$

де F_0 та F_x , відповідно, - сили поверхневого натягу опорних та досліджуваних рідин.

Якщо розділити вираз 3 на вираз 2, то отримаємо:

$$\frac{\alpha_x}{\alpha_0} = \frac{F_x}{F_0}, \text{ звідки: } \alpha_x = \alpha_0 \frac{F_x}{F_0}.$$

У цій роботі метод визначення КНТ полягає у порівнянні сил поверхневого натягу еталонних та досліджуваних рідин, що впливають на плиту:

$$F_0 = F_1 - P_0 ; \quad F_x = F_2 - P_x ;$$

де F_1 і F_2 - сили відриву пластини від поверхні еталонної та досліджуваної рідин. Відповідно, P_0 і P_x - це вага крапель цих рідин, що прилипають до пластини.

Таблиця 1 - Виміри для емулятора

№ з/п	Дистильована вода		Суміш (вода+алкоголь)		, Н/м	t, °C
	F1	P0	F2	Px		
1	295	18	261	19	0,07235	23
2	293		261			
3	292		257			
4	299		268			
5	294		258			
6	292		263			
7	291		259			
8	293		260			
9	292		258			
10	294		263			

Висновки

Завдяки цій програмі студенти зможуть виконати лабораторну роботу, знаходячись вдома, та не маючи доступу до приладів

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. В. Вайскопф, American Journal of Physics - 1943 American Association of Physics Teachers. (<https://aapt.scitation.org/doi/10.1119/1.13946>)
2. С. Махаян, The Art of Insight in Science and Engineering: Mastering Complexity - MIT Press, Cambridge, MA, 2014 рік – 408 (<https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/26055>)
3. Журнал фізичної хімії. 1983, № 10 (<https://istina.msu.ru/journals/94959/>)

Сушко Денис Вікторович — студент групи ІАКіТ-176, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: deenech6@gmail.com

Барабан Марія Володимирівна — доцент кафедри АІТ ФКСА, e-mail: baraban@vntu.edu.ua

Кулик Ярослав Анатолійович — доцент кафедри АІТ ФКСА, кандидат технічних наук зі спеціальності Комп'ютерні системи та компоненти, e-mail: Yaroslav_Kulik@i.ua

Науковий керівник: **Барабан Марія Володимирівна** - доцент кафедри АІТ ФКСА, e-mail: baraban@vntu.edu.ua

Sushko Denis - student of group ІАКіТ-17b, Faculty of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: deenech6@gmail.com

Baraban Maria - Associate Professor of АІТ FCSA, e-mail: baraban@vntu.edu.ua

Kulyk Yaroslav - Associate Professor of АІТ FCSA, Candidate of Technical Sciences in Computer Systems and Components, e-mail: Yaroslav_Kulik@i.ua

Supervisor: **Baraban Maria** - Associate Professor of АІТ FCSA, e-mail: baraban@vntu.edu.ua